

Asplenium scolopendrium

Hjorttunga

Klass: Polypodiopsida (ormbunkeväxter), **Ordning:** Polypodiales (stensöteordningen), **Familj:** Aspleniaceae (svartbräkenväxter), **Släkte:** *Asplenium* (svartbräknar), **Art:** *Asplenium scolopendrium* - hjorttunga L.
Synonymer: *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newman, *Scolopendrium officinarum*, *Scolopendrium officinale*, *Scolopendrium vulgare*

Kännetecken

Hjorttunga är en halvstor ormbunke med för svenska floran unikt utseende. Jordstammen är kort och tjock med bladrossetter av ett fåtal blad. Genom jordstammens förgrening växer ofta flera bladrossetter intill varandra. Bladen är läderartade och blankt gröna, omkring 3 dm långa och jämbreda med en bredd av högst 6 cm. De är helbräddade, ofta med vågig bladkant och hjärtlik bladbas där basalflikarna vänder uppåt - inåt. Bladskäften är 1/6 till 1/3 av bladskivans längd och försedda med smala, mjuka, ljusbruna fjäll. Bladen är vintergröna, men vissnar följande vår. Sporgömmesamlingar förekommer huvudsakligen på bladets yttre del. De är långsträckta och raka och utvecklas parvis, men är vid spormognaden till synes sammanflytande. Varje par av sporgömmesamlingar har ett svepefjäll (indusium) på vardera sidan. Sporerna mognar i juli - augusti och sprids under en lång period. Förökning kan ske vegetativt med hjälp av de nedre delarna av avskurna bladskäft, en metod som ofta tillämpas hortikulturellt.

Utbredning och status

I Sverige förekommer hjorttungan i Halland: Onsala och Holm och på Gotland: Östergarn och Lilla Karlsö (tidigare även Stora Karlsö, där sågs den senast 1976) samt utplanterad på ett par lokaler. På Gotland har arten varit känd sedan 1818. Tidigare var den även känd från Skåne, men dessa troligen odlade eller från odling spridda förekomster är nu utgångna. I övriga nordiska länder finns ett antal lokaler i sydvästra Norge och en i Danmark, där antalet lokaler minskat och arten anses hotad. Artens totala utbredning är cirkumpolär, den finns i nästan hela Europa utom i norr och nordost samt i Nordafrika, Västasien, Japan och östra Nordamerika.

Ekologi

Förutsättningen för att hjorttunga skall kunna växa på de nordiska utpostlokalerna är relativt mildt vinterklimat, fuktig luft och väl-dränerad mark, helst med basisk reaktion. Den förekommer därför oftast på kalkrika bergarter på lokaler med lämpligt mikroklimat, nämligen i fuktiga, kustnära, skuggiga bergsprickor, skrevor och grottor, i vissa fall extremt mörkt.

Hot

Växten har drabbats av insamling, både för växtpressning och för odling, men har ett visst naturligt skydd genom att den ofta växer på svårfunna och svåråtkomliga lokaler. Alltför mycket fågelspillning kan ha bidragit till att arten försvunnit från Stora Karlsö.

Åtgärder

Förekomsterna bör observeras årligen och lokalerna skyddas från all störning. Arten bör övervakas genom floraväktarna.

Övrigt

Hjorttunga är fridlyst. Växten är lättodlad och odlas ofta, både i botaniska trädgårdar och som prydnadsväxt, även i monstruösa former. Den är känd som medicinalväxt med mångsidig användning. Utländska namn – NO: Hjortetunge, DK: Hjortetunge, FI: Hirvenkieli, GB: Hart´s-tongue.

Naturvård

Fridlysnig: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 8. Bestämmelsen gäller hela landet

Litteratur

- Fægri, K. 1960. Maps of Distribution of Norwegian Plants. I. Coastal Plants. Universitet i Bergen Skrifter Nr. 26.
- Högström, S. 2000. Hjorttungan i Ardre. Rindi 20: 81–83.
- Ingmansson, G. 1995. Stora Karlsös kärlväxtflora. Rindi 15: 55–150.
- Georgson, K. m fl 1997. Hallands flora. Lund.
- Løjtnant, B. & Worsøe, E. 1993. Status over den danske flora 1993. G.E.C. Gads Forlag, Kopenhagen.
- Nilsson, Ö. & Gustafsson, L.-Å. 1977. Projekt Linné rapporter 29–48. Svensk Bot. Tidskr. 71: 3–22.
- Nilsson, Ö. & Gustafsson, L.-Å. 1985. Projekt Linné: slutrapport. Svensk Bot. Tidskr. 79: 319–328.
- Pettersson, B. 1958: Dynamik och konstans i Gotlands flora och vegetation. Acta Phytogeogr. suec. 40.
- Petersson, J. 1999. Hotade växter på Gotland. Del 2: Sårbara arter. Rindi 19: 59–118.
- Thulin, M. 1977. Nya fynd av gotlandsranunkel och hjorttunga på Gotland. Svensk Bot. Tidskr. 70: 301–302.
- Wüinstedt, K. 1953. Pteridofyternes Udbredelse i Danmark. Bot. Tidsskr. 49: 305–388.
- Öllgaard, B. & Tind, K. 1993. Scandinavian Ferns. Copenhagen.

Författare

Lena Jonsell 1993. ©ArtDatabanken, SLU 2006.